

A REPOTA EMALIRIZA OKUMALAWO OBUTAKANYA – BUJAGALI ENERGY – 06

A repota efunza engeri CAO yagoberera emitendera eyo kumalawo obutakanya obukwata ku kwemulugunya okwomukaga okwafunibwa CAO nga bikwata ku IFC ne MIGA okusiga mu korelolya masanyalaze elya Bujagali

EBYEMABEGA

Pulojekiti za IFC ne MIGA

Pulojekiti ya Bujagali eliimu enkulakulana zze byokuzimba no kulabirila amasanyalaze agomugga no bungi bwe watts 250 kumugga kiyira (Nile) mu Uganda. Pulojekiti eno ekulakulanyizibwa aba BEL (Bujagali Energy Ltd) abayangizamu Salini Cconstruttori nga abebyekikugu mu engeniyaringi, okugula ne byokuzimba ebibilo.

Oluvanyuma lwa CAO okufuna okwemulugunya kuno mu apuli 2013, IFC yali esizemu miliyoni dolla 130 eza America zona wamu nga zabanja (loni). Kuluda olulala MIGA yawayo miliyoni za dolla 115 eza America ku World Power Holdings Luxembourg okusiga mu pulojekiti. Okussigamu kuno kwatondawo ebitundutundu ebitebelezabwa okuba miliyoni dolla lwenda (900) eza America okulabilira okubumba bumba pulojekiti eno mukwetabamu ebitongole ebyenkulakulana mukukolera wamu.

Okwemulugunya

Mu apuli 2013 CAO yafuna okwemulugunya okuva eri omukulembeze owa kakiko omwegatira abali abakozi ba Boschon civil ne electrical construction ltd kulwa balala abasuka mu bisaatu (300) abaliko abakozi. Salini Costructorito yawa Boschon omulimu gwo kutandika okukola ku bibilo elya bujagali wamu no kuzimba ekunganilo lya salini ne byetagisa ebilala ebyo kuterekamu ebintu ebye njaulo ebya Salini mu banga elya pulojekiti.

Abemulugunyi bawayo ensongazabwe ezenjaulo ezikwatagana ku bakozi eri minisita owe kikula kyabantu na bakozi mubanga bwebali bakyakola ne Boschon ensonga

ngazikwatagana no butabasasula emisala ate nobutabasasula ebyetago ebirala okuva mu 2007 ate yeyali esonga enkulu mukwemulugunya kwebawayo eri CAO.

Laba Bujagali power plant nga ekyazimbibwa

EKWEKENENYA KWA CAO

Oluvanyuma lwo kuzula okwemulugunya kwali kutufu, CAO yatandika okwekenenya ensonga zino ne njuji zombi wakati wa apuli ne novemba 2013. Mukisera kyokwekenenya, abemulugunyi, Boschon ne ministry ye kikula kyabantu na bakozi bakiliziganya okukola ne CAO munkola yokumalawo obutakanya okulaba nti bagonjola ensonga ezawebwayo mukwemulugunya nga bakoseza ekubo lyokukolera wamu. CAO yategeza BEL nti enjuwi zombie zikwasaganyizi wamu okulaba nti bagonjola esonga zabwe munkola yo ku malawo obutakanya. BEL yawabula CAO nti yo tesubira mu kwetaba buterevu musonga zino ku njuwi nzombi wabula bakiriza engeri yokugonjola esonga zino ate baja kwongera okukola wamu ne CAO nga bwe kyetagisa.

EMITENDERA EYO KUMALAWO OBUTAKANYA

CAO yatongoza engeri ezenjawulo nga buli luda ba lunyonyola mubulambulukufu emitendera yo kumalawo obutakanya,

okutambulira nadala kusonga eziri wakati wabwe bona wamu nengeri gyebalina okukikirilwa ku meeza. Okukikirila ekwali kwamugaso nyo kubanga abemulugunyi bali sibetefutefu bulunji ate ngabali mubitundu byenjaulo mugwanga nga abanji bali batambudemu kuva mu distulikiti ya Bujagali.

Okutekateka embera oyo kumalawo obutakanya, timu ya CAO yakolagana na bemulugunya okulaba ngu bawuliziganya ne kibinja ekinene ekyabo abli bakozi okutangaza obuyinza bwabwe ate nebyo bye basaba sekinomu. Ekifanana nekyo engungana ne Bosschon zaliwo nabo batangaze ensonga zabwe ezikwatagana kubiwandiko ebyali biweredwayo.

Okuyita olukunganya lwo ku tabagana kyali kizubu lwakuba abemulugunya bali besasanya era kyali kiziibu nyo okukwasaganyiza wamu abemulugunya kuluda lwabo ababakikirira ne CAO okuwuliziganya nabo buterevu.

Mukutema empenda ku mitendera kyalabika nti enjui zombie tezatuka mukukiriziganya engeri yo kutwala ensonga mumaso kulwebizibu nga abakise okufuna obuzobozi oba buyinza obwetengerede kuva mwabao bebakikirila ate nga tebesigangana nabo bikikwatako. Okubawo obutagenda mumaso, CAO yasalawo okugalawo emitendera gyo kumalawo obutakanya mu novemba 2014. Okusinzira kumateka CAO gegoberera omusango gwasindikidwa ku tabi elya CAO eribalilila (compliance) nga ligoberela enkolaya IFC's/MIGA's kusinzira ku plojekiti

Ekibinja kyabemulugunyi nga bakubagana ebirwozo munetegereza ya CAO

AMASOMO NE' OKUTEGERE MUFUTUFU BWAZO

Okukikirilwa

Ensonga nkulu mukumalawo obutakanya, okuwa obuyinza abakisse okukikirira banabwe. Naye eno yemu kusonga elesewo obutagenda mumaso nemitendera.

Okusomozebwa kuno kwayongera olwokuba nti tewaliwo ntekateka endablukufu mu bakisse ate nebizibu mumpuliziganya nabo abili bakozi naye nga tebali wamu okulaba ngu bwakatagana wamu nge kibiina.

Okwongera kyeko ekibiina kyasattululwa okusinzira ku wa jebava oba nokunonya emirimu ewalala. Enjawukana mubyobukulembeze ate nokutawuliziganya bulungi oba okukunga ekibiina ekinene kyazitowa nyo okulaba nti bagonjola ebyobukise nensonga zabwe mukutegeragana wamu kumitendera. Ate kubude bwebumu singa ensongo zokukikirira zakonjolwa, ekizibu ekilala kyali obutesigangana wakati we njui zombie nakyokwanditataganyiza emitendera youkumalawo obutakanya mubuli ngeri.

Obubaka obulala obukwatagana kusonga eno nebiwandiko bisangibwa kumukutu gwa intanet ogwa CAO ku www.cao-ombudsman.org

Ebiwandiko ebilala ebikwata kusonga zino mubisange kumutimbagano gwa CAO

www.cao-ombudsman.org